

se obě strany nepotřebovaly, každá si jde svou cestou, ačkoliv je zřejmé, že dopředu vede jen úzká spolupráce a vzájemné ovlivňování.

Je nutno se zmínit ještě aspoň o stavu a využívání moderní didaktické techniky. Technická vybavenost škol roste a dále poroste, ale didaktická teorie nestačí držet krok s bouřlivým rozvojem technických vymožeností. Stále větší disproporce mezi technickými pomůckami na jedné straně a pedagogickou teorií a praxí na druhé straně se např. zřetelně projevují při začleňování videa a počítačů do výuky. Chybějí kvalitní výukové videopořady a televizní záznamy, je citelný nedostatek vhodného softwarového vybavení pro počítače.

V nastolování problémů bychom mohli dále pokračovat a vypočítávat další naléhavé úkoly. Uvedu aspoň ještě jeden. Žádná pedagogická disciplína se nemůže izolovat od ostatních, ale nemůže být ani mimo širší kontext ostatních věd, naopak musí hledat možnosti spolupráce a integrace. Pro obecnou didaktiku to především znamená nutnost úzké spolupráce s obrovskými didaktikami. Také pro ni je připravena půda v minulosti, je na co navazovat. O nezbytnosti posílení prestiže oborových didaktik není třeba vůbec hovořit, je obecně známo jejich nedoceňování.

Naznačené problémy didaktiky a ovšem i mnohé jiné představují též perspektivy didaktiky, poněvadž vesměs jde o záležitosti dlouhodobé a komplexní, ale současně natolik závažné, že budou určitě tvořit referenční rámec naší práce i v budoucnu. Myslím, že dozrál čas, abychom také usilovali o syntézu dílčích poznatků a závěrů a zobecňovali výsledky bádání i reflexe v nosné teoretické systémy, ale také v studenty inspirující učebnice a příručky. Víím, že všechno toto se již děje, neboť v četných směrech se již objevují nadějně přísliby, dalekosáhlé iniciativy a první výsledky. Jsem přesvědčen, že stojíme na prahu nového rozmachu didaktiky a vůbec pedagogiky. Je ovšem nutno koncentrovat své síly, vzájemně si pomáhat a z našich velkých tradic načerpat hodně odvahy, nadšení, trpělivosti a vytrvalosti. Úspěch se určitě dostaví.

K aktuálním otázkám speciální pedagogiky

Vladimír Linc — Marie Černá

Jedním ze základních znaků demokratického a humanistického civilizovaného společenství je uznání hodnoty každé lidské bytosti a z toho vyvěrající úcty i k postiženému člověku.

Z denní praxe se často přesvědčujeme o nevhodných a necitlivých po-

stojích části veřejnosti k postiženým osobám. Mohli bychom uvádět řadu konkrétních příkladů o bouřlivém odporu a o protestech místních obyvatel proti zřízení ústavu pro postižené v obci nebo v ulici.

V těchto postojích části veřejnosti ještě stále setrvačností doznívají tendence uplynulé doby, která chtěla izolovat a vyčleňovat postižené osoby někam na okraj společnosti tak, aby se o nich mnoho nemluvilo, aby zkrátka nebyli příliš „na očích“.

V souvislosti s uplatňováním skutečného humanismu ve vztahu k postiženým stále naléhavěji vyvstává u nás otázka integrace postižených a to je v podstatě základní a stěžejní problém speciální pedagogiky v současnosti vůbec.

Předpokladem úspěšné integrace je vytvoření takových vztahů mezi lidmi, aby nikdo nebyl podceňován, diskriminován a přehlížen jen proto, že se liší od ostatních. Postižený člověk se má stát zcela přirozenou součástí sociální skupiny při zachování vlastní identity.

Každý člen společnosti, tedy i postižený, něčím své sociální skupině přispívá, něčím je jí ku prospěchu. Postižený člověk již svou specifícností a odlišností vlastně společnost obohacuje, neboť poznání, pochopení a respektování těchto zvláštností a nezištné poskytnutí potřebné pomoci přináší společnosti morální sílu, zvyšuje její mravní a kulturní úroveň.

Na postiženého člověka se pohlíželo převážně s útrpností jako na politováníhodného jedince se smutným životním údělem, zatím co bychom měli zdůrazňovat u těchto lidí právo na plnohodnotný život a pomáhat jim rozvíjet jejich schopnosti.

Především škola a různá mimoškolní zařízení by se měly stát místem, kde se rozdílné skupiny dětí, t.j. zdravé i postižené budou učit respektovat potřeby druhých, kde se budou učit spolupracovat a tyto přirozené vztahy si budou pak přenášet i do života dospělých.

Speciální pedagogika musí být připravena zabývat se problematikou integrace postižených, jak po stránce teoretické, tak i při jejím uskutečňování ve škole a ve společnosti.

Předpokládá se vytvoření otevřeného a prostupného systému komplexní péče o zdravotně postižené a to od prvopočátečního zjištění vady až po dospělost a stáří.

Postupně se začínají budovat regionální speciálně pedagogická centra. Koncepce těchto center předpokládá týmovou práci odborníků, kteří by zajišťovali širokou poradenskou a konsultativní činnost jak pro učitele, tak především pro rodiny, které pečují o postižené dítě.

S činností těchto center souvisí podstatné zvýšení aktivní spolupráce rodičů při sestavování individuálního plánu výchovy a vzdělání postiženého

dítěte, svobodné volby školy nebo jiného zařízení, které by nejméně omezovalo dítě v jeho vývoji. Postižené dítě má být vedeno též k účelnému využívání volného času, k účasti na sportovní a kulturní činnosti a na jiných zájmových aktivitách.

Perspektivně se počítá s dalším rozšířením sítě speciálních a specializovaných tříd při běžných základních školách, což umožní těsnější styk postižených dětí s jejich vrstevníky a to zejména v mimotřídních činnostech.

Nové směry ve výchově a vzdělávání postižených dětí umožňují rozvoj alternativního speciálního školství za spoluúčasti církví, charitativních institucí i soukromých osob. V řadě alternativních zařízení se již začíná uplatňovat společná výchova zdravých a postižených dětí.

Mnohem větší význam než dosud bude mít v oboru speciální pedagogiky problematika dospělých postižených osob, především se zaměřením na vytváření vhodných životních podmínek, respektování práva na vlastní soukromí a rozhodování a rovněž uplatňování práva na další vzdělávání, které bylo u některých skupin postižených zcela opomíjeno.

Zvýšené požadavky se budou klást na vysokých školách nejen na odbornou přípravu speciálních pedagogů, ale i na přiměřenou přípravu učitelů běžných škol pro práci s postiženými žáky, s kterými budou stále častěji přicházet do styku ve školní praxi.

Při reorganizaci studia speciální pedagogiky se jeví potřeba zohlednit širší záběr problematiky v souvislosti s novými pohledy na postavení postižených ve společnosti a na jejich uplatnění v životě.

V uskutečňování integrace postižených dětí, mládeže a dospělých do společnosti jsme u nás teprve na začátku.

Cesta k úspěšné integraci postižených nebude jednoduchá a přímočará a bude nutno ještě překonávat mnohé bariéry lhostejnosti, nepochopení a někdy i odmítání.

Sekce speciální pedagogiky při Pedagogické společnosti spolu s příbuznými organizacemi bude proces integrace postižených plně podporovat a aktivně se na něm podílet.